

est sapientia et scientia, curemus illa proximis partiri. Ita sane obtinebimus illud Spiritus sancti donum, quod vocatur discretio spirituum, si et ea quæ nobis tantum congruunt, nobis reservemus, et ea quæ ad aliorum utilitatem conferuntur, nobis largiamur et proximis.

SERMO LXXXIX (140).

De osculo a sponsa desiderato, id est Spiritu sancto.

1. *Osculetur me osculo oris sui* (Cant. i, 1). Os Patris intelligitur Filius. Nemo autem novit Filium, nisi Pater; et nemo novit Patrem, nisi Filius, et cui voluerit Filius revelare (Matth. xi, 27). At vero cui-cumque fit ista revelatio, sive Patris, sive Filii, non fit nisi per Spiritum sanctum. Hinc est quod cum Petrus dixisset Domino: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, ille respondit: *Beatus es Simon Bar Jona*, quod interpretatur, *Filius columbæ*; quia caro et sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui est in cælis (Matth. xvi, 16, 17). Et Apostolus cum præmisisset, quod *oculus non vidit, et auris non audivit*, et cætera, statim subjunxit, *nobis autem revelavit Deus per Spiritum suum* (I Cor. ii, 9, 10). Videtur ergo sponsa gratiam habere Spiritus sancti, per quam cognoscat Filium æqualem Patri. Nec dicit, *Osculetur me ore suo*, quod solius Filii est dicere, non cujusquam creaturæ, quippe quæ nullo modo potest esse æqualis Patri: sed, *osculo oris sui*. Porro osculum commune est osculantis et osculati. Si igitur se invicem osculantur Pater et Filius, quid est eorum osculum nisi Spiritus sanctus?

2. Hoc itaque flagrat sponsa osculari: *Osculetur me*, inquit, *osculo oris sui*. Hoc osculum testatur etiam Paulus eam accepisse, cum dicit: *Quoniam estis filii, misit Deus Spiritum Filii sui in corda nostra, clamantem, Abba, Pater* (Galat. iv, 6). Hoc osculum pollicebatur et ipse Salvator, cum ad instantiam orationis exhortaretur discipulos: *Si vos, inquit, cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis Pater vester qui in cælis est, dabit bona*, id est *Spiritum bonum, petentibus se* (Matth. vii, 11; Luc. xi, 13). Ex hujus osculi impressione suscipit anima rationalis ab ipso Sponso suo, Verbo Dei, cognitionem, et amorem veritatis, quæ duo quasi labia imprimit ei ipsa Dei virtus et Dei sapientia. Siquidem sapientia cognitionem, virtus confert amorem. Habet et ipsa anima similiter duo labia, quibus osculatur Sponsam suam, id est rationem et voluntatem. Rationis est percipere sapientiam, voluntatis virtutem. Si sola ratio percipiat sapientiam cognitionem, et voluntas non habeat virtutis amorem, non est plenum osculum; aut si sola voluntas obtineat amorem, et ratio minime percipiat cognitionem, nihilominus est semiplenum. Tunc vero plenum et perfectum est, quando et sapientia illustrat rationem, et virtus afficit voluntatem.

(140) Alias, 54 ex Parvis.

(141) Sermonibus 55 et 56 ex Parvis inter Sententias rejectis, hic ex 57 et 58 conflatus est, exstant-

SERMO XC (141).

De triplici unguento, compunctionis, devotionis, pietatis.

1. Duo sunt pedes Dei, misericordia et iudicium. His circuit et perambulat jugiter spirituales mentes, exsultans ut gigas ad currendam viam (Psal. xviii, 6); si tamen tales sunt, de quibus merito dicat. *Habitabo in illis, et deambulabo in eis* (II Cor. vi, 16). Hos ergo pedes primo ungit anima peccatrix illo primo unguento, quod dicitur compunctionis. Denique Maria, quæ peccatrix erat, unxit pedes Jesu. Nec mediocre sane unguentum hoc videatur, de quo scriptum est: *Et domus impleta est ex odore unguenti* (Joan. xii, 3). Nec mirum, cum etiam in cælestibus sentiatur hujusmodi unguenti fragrantia,

Veritate attestante quæ ait: *Gaudium est angelis Dei super uno peccatore pœnitentiam agente* (Luc. xv, 10). Verum quantumlibet unguentum hoc pretiosum videatur, tamen comparatum alteri, quod appellatur devotionis, et conficitur ex memoria beneficiorum divinatorum, quo et ungitur caput Domini, vile et nullius pretii intelligitur. Denique de illo dicitur. *Cor contritum et humiliatum, Deus non despicies* (Psal. l, 19): de isto vero, *Sacrificium laudis honorificabit me* (Psal. xlix, 23). Caput ex eo ungitur, cum de suis donis Deo gratias agis; siquidem caput Christi, Deus (I Cor. xi, 3). Deitas ergo in Christo tangitur, quoties ad laudem ipsius ejus beneficia memoramus: sicut non tam deitas quam humanitas necesse est ut cogitetur, cum non ejus dona, sed nostra peccata recordamur.

2. Nam in carnis assumptione duos illos pedes ad hoc accepisse cognoscitur, id est misericordiam et iudicium, ut peccator, qui ad caput, id est ad deitatem, accessum non habebat, ad pedes, id est ad humanitatem, accederet. Nisi enim pes ille, quem diximus misericordiam, ad hominem assumptum pertineret, Paulus de illo non diceret: *Tentatum autem per omnia pro similitudine absque peccato, ut misericors feret* (Hebr. iv, 15). Et nisi iudicium æque ad hominem pertineret, ipse homo Deus de se ipso non dixisset: *Et potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est* (Joan. v, 27).

Itaque ad hos pedes Viri doloris, et scientis infirmitatem, peccator accedere non dubitans, fidenter loquitur: *Nunc autem cum fiducia accedimus ad thronum gratiæ. Non enim habemus Pontificem qui non sciat compati infirmitatibus nostris* (Hebr. iv, 16, 15). Peccatrix ergo ad pedes, justa ad unguendum caput accedit. Tanto autem unguentum capitis illo alio, quod pedibus apponitur, pretiosius est æstimandum, quanto species quibus conficitur, illis constat esse pretiosiores. Has quippe facile et absque labore in nostra regione reperimus. Peccatores siquidem omnes sumus. Porro illas difficile ac de longinquo

que ad verbum in tractatu de Amore, a. ii, 5, quem habes tomo V.

valde, utpote de paradiso Dei, asportatas suscipimus. Omne enim datum optimum, et omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre lumine (Jac. i, 17). Quid denique hujusmodi unguento excellentius, de cujus effusione etiam Apostoli murmurasse dicuntur, dicentes: *Utquid perditio hæc? potuit enim venundari, et dari pauperibus.*

3. Sed et nunc quoque cum forte videtur quispiam vacare Deo, tantæque devotionis et gratiæ, ut merito credatur ungere caput Christi, persistens jugiter in sancta quiete, et gratiarum actione, et divinæ delectatione devotionis, non desunt qui hoc perditionem dicant, et justo, ut sibi videtur, murmure conqueruntur, quod is qui pluribus prodesse poterat, quiescat sibi: non quod sanctitati invadeant, sed quod provideant charitati. Cæterum ipsa charitas Deus hujusmodi animæ plerumque parit, quam videt spiritualibus studiis delectari, maximeque si talem eam noverit, quæ adhuc pusillanimitate et imbecillitate ut mulier sit, et needum in verum perfectum profecerit. Quod utique melius ipse discernit qui intuetur cor, quam homines qui in facie tantum vident, et secundum faciem judicant, cum videlicet minime attendunt, non esse ejusdem facilitatis devotæ quiescere, et fructuose occupari; humiliter subesse, et utiliter præesse; regi sine querela, et regere sine culpa; obedire sponte, et imperare discretè; bonum denique esse inter bonos, et bonum inter malos; imo etiam esse pacatum inter filios pacis, et his qui oderunt pacem exhiberi pacificum.

Sciens ergo Jesus qui sint, quive non sint idonei implicari curis pro tali delicata anima, quam pro sui adhuc teneritudine tractandis negotiis minus sufficere sentit adversus aliud sentientes, et ob hoc ejus quietem, tanquam infructuosam, bono quidem zelo, sed non secundum scientiam insimulantes, ipso respondet effectu: *Quid molesti estis huic mulieri?* Nam etsi (quod fatendum est) melius est ad quod illam trahere tentatis, bonum tamen opus est quod operata est in me. Sinite eam interim operari bonum quod potest. Novi enim ego quod adhuc mulier sit. Cum autem mutatione dexteræ Excelsi de muliere factus fuerit vir (quod et me, quando tamen erit, latere non poterit, quia me provocante promovebitur, me quoque servante tenebitur), tunc melior erit iniquitas viri, quam nunc benefaciens mulier (Eccli. xlii, 14). Unde et illud melius spero. Nec reputo perditionem unguenti hujus effusionem, in quo et mulieris devotio designatur, et mea præfiguratur sepultura. Huc accedit, quod tam late suam fragrantiam circumquaque diffundit: quare ubicunque prædicatum fuerit hoc Evangelium, dici etiam habeat quod et hæc fecit in ejus commemorationem (Matth. xxvi, 8-13).

4. Jam ad tertium unguentum accedamus. Sane in duorum præmissorum alterutra collatione, priore sequens absque omni ambiguitate cognoscitur esse

(142) Constat ex Parvis sermonibus 60 et 61.

melius, longeque excellentius. Illud autem mirum videtur si tertium aliquod inveniri queat, quod ambobus jure debeat anteponi, juxta quod optimum unguentum sponsa sua redolere ubera gloriatur. Alioquin optima non sunt, si non vincunt et meliora: sicut et meliora veraciter non dicuntur, nisi quæ superant bona. Porro tantæ excellentiæ unguentum illud secundum, quod caput ungitur, inventum est, ut vix quælibet ei divitiæ, non dico præferri, sed nec saltem conferri posse videatur. Ego tamen non crediderim sponsam esse mentitam; quippe quæ habeat sponsum ipsam Veritatem, cujus et hic verba loquitur, qui utique sicut fallere non vult, ita nec falli potest. Alioquin frustra desiderat et suspirat veritatis amplexibus jungi, mentiens veritati. Quæ enim mendacio societas cum veritate? Quin potius veritas perdit omnes qui loquuntur mendacium (Psal. v, 7).

5. Fortassis in Evangelio si quærimus, inveniemus præcessisse et hujus figuram. *Maria, inquit, Magdalene, et Maria Jacobi, et Salome emerunt aromata ut venientes ungerent Jesum* (Marc. xvi, 1). Videsne in prima fronte propositi capituli, quanti æstimandum sit etiam hoc materiale unguentum, cujus aromatis comparandis non una vel duæ sufficere potuerunt? Una primum, una et secundum attulit unguentum. Ad hoc autem comparandum et præparandum tres pariter convenerunt, ut simul videlicet emerent quod per se singulæ non poterant, et sic venientes ungerent Jesum. Non solum pedes, aut solum caput, sed, *ut venientes, inquit, ungerent Jesum*, id est totum corpus. Sed attende, quod tam, pretiosi hujus unguenti pati Christus noluerit perditionem fieri: et ideo non invento corpore reportarunt illud, et jussæ sunt exhibere vivo, quod præparaverant mortuo. Quod et fecerunt, cum protinus nuntiato gaudio resurrectionis, discipulorum, qui procul dubio membra Christi, et membra viva erant, tristia corda delinire curarunt. Quæ utique membra nisi plus illo crucifixo corpore Christus diligeret, pro his illud crucifigendum non tradidisset. Liqueat itaque, quod duo illa tanto hoc ultimum præcellit unguenta, quanto Christus [videtur legendum Christo Ed. P.] hoc suum corpus, id est Ecclesiam, cui exhibetur, illo quod ex eo ungi voluit, quod et propter hujus redemptionem tradi voluit, constat esse amabilius.

SERMO XCI (142).

De tribus emissionibus.

1. *Emissiones tuæ paradus* (Cant. iv, 13). Vox illius cælestis Jerusalem, congaudentis huic quæ peregrinatur in terris. Sunt autem tres emissiones. Prima, conjugatorum pœnitentium in mundo; secunda, conversorum continentium in claustro; tertia, prelatorum prædicantium, et orantium, pro Dei populo. De prima emissionem, id est penitentiam, dicunt angeli, quibus gaudium est super uno pecca-

tore poenitentiam agente (*Luc. xv, 40*): *Quæ est ista quæ ascendit per desertum sicut virgula fumi, etc.* **1212** Ascendere autem dicitur hæc anima poenitens per desertum, terram scilicet iuviam et inaquosam, peccatorum suorum recordando. Ascendit sicut virgula, eadem peccata humiliter confitendo. Quæ confessio recte fieri sicut virgula fumi dicitur, quia per plures peccatorum species, tanquam fumus de thuribulo per plura foramina derivatur. Et notandum quod cum fumus nunquam habeat splendorem nonnunquam tamen habere possit odorem. Quod hic fumus confessionis odorem quemdam pietatis habeat, innuitur ex his quæ subjunguntur: *Ex aromatibus myrrhæ et thuris, et universi pulveris pigmentarii* (*Cant. iii, 6*). Confessionem debet semper comitari myrra et thus, id est mortificatio carnis, et oratio cordis. Alterum enim sine altero, aut parum, aut nihil prodest. Nam si quis carnem mortificet, et orare dissimulet, superbus est et dicitur ei: *Nunquid manducabo carnes taurorum, aut sanguinem hircorum potabo?* (*Psal. XLIX, 13*). Item si oraverit, et carnem suam mortificare neglexerit, audiet: *Quid vocatis me, Domine, Domine, et non facitis quæ dico?* (*Luc. vi, 46*). et illud: *Qui avertit aurem suam ne audiat legem oratio ejus erit execrabilis* (*Prov. XXVIII, 9*). Utrumque ergo alteri suffragatur, dum constat quod alterum sine altero reprobat.

2. Sequitur: *Et universi pulveris pigmentarii*. Post recordationem et confessionem peccatorum, post mortificationem et orationem exhibendus est fructus elemosynarum. Quæ bene pulvis dicuntur, quia de terrena substantia fiunt: pigmentarii vero, quia suavissimum odorem emittunt. Hinc est quod Cornelio bene agenti dictum est: *Orationes tuæ et elemosynæ tuæ ascenderunt* (*Act x, 3*). Vel *universi pulveris pigmentarii* ideo dicitur, quia non solum magna sed etiam minima quæque peccata conterenda sunt per confessionem, et diluenda per compunctionem. Hæc de prima emissionem dicta sufficiant.

3. Secunda est vita continentium in claustris vel eremo. In hac emissionem nulla fit deserti mentio, aut fumi seu poenitentiae; sed lucis, splendoris, atque virtutis. Denique in hujus laude angelica voce cantatur: *Quæ est ista quæ ascendit sicut aurora consurgens pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata?* (*Cantic. vi, 9*). In quibus verbis triplex virtus ejus ostenditur, humilitas, castitas, charitas. Aurora quippe finis est noctis et initium lucis. Nox autem vitam peccatoris, lux significat vitam justis. Aurora ergo quæ fugat tenebras, lucem nuntiat, merito humilitatem designat; quia sicut illa diem et noctem, ita ista dividit justum et peccatorem. Nam hinc, id est ab humilitate, justus quisque incipit, et inde proficit. Unde etiam ipsa aurora consurgens dicitur, ut videlicet virtutum structura surgens ab humilitate tanquam proprio fundamento erigatur. Igitur ad ostendendam ejus humilitatem dictum est: *Sicut aurora consurgens*. Illud vero quod sequitur, *Pulchra ut luna*, castitatem demonstrat. Porro luna

dicitur splendorem suum non a se habere, sed a sole trahere: quantoque magis solis conspectui cernenda opponitur, tanto majore sui parte ab ejusdem solis lumine illustratur. Similiter congregatio, seu quæque fidelis anima, si veri Solis obtutibus offeratur intuenda, sine dubio ex visione illius admittet protinus in se decus quoddam pulchritudinis, et venustatem castitatis. Unde fit ut ex ejus lumine crescens et proficiens, etiam ad perfectionem provehatur, ut recte dicatur de illa quod sequitur:

4. *Electa ut sol*. Quare ut sol? An ideo quia fulgebunt justisicut sol in regno Patris eorum? (*Matth. XIII, 43*). Sed ibi unde sicut sol fulgebunt, nisi de splendore vestis nuptialis? (*Matth. XXII, 11*). Ipsa est enim, qua utique in terris positi vestiendi erant illi, quibus dictum est: *Vos autem sedete in civitate, donec induamini virtute ex alto* (*Luc. XXIV, 49*). Hæc virtute charitatis, quam vestis illa nuptialis significat, quisquis indutus fuerit, eamque in se recte ordinaverit, erit procul dubio terribilis hostibus suis ut castrorum acies ordinata. Nam de cæteris quidem virtutibus quantascunque sine charitate habuerit, non curant dæmones. Cum vero charitatem et ipsam ordinatam in acie **1213** viderint, illico præcipites aguntur in fugam. Potest in eo quod dicitur *electa ut sol*, perseverantia intelligi, quæ tantum electorum est. In eo autem quod sequitur, *terribilis ut castrorum acies ordinata*, discretio mater virtutum, per quam terrentur et fugantur dæmones, acquiruntur et conservantur virtutes. Possunt et alia multa in hac secunda emissionem congrue et intelligi et dici: sed hæc pauca de multis dixisse sufficiat.

5. Tertia emissio convenit sanctis prædicatoribus, de quorum vita et doctrina etiam vox illa sub admiratione profertur: *Quæ est ista quæ ascendit de deserto delictis affluens, innixa super dilectum suum?* (*Cantic. VIII, 5*). In prima emissionem dictum fuerat, *Quæ est ista quæ ascendit per desertum*; in hac autem, *Quæ ascendit de deserto*: quia nimirum ibi poenitentes compungunt spinæ, per quas incedunt; hic vero doctores quidquid de sæculo subripere poterunt, sublimi mente calcaverunt. Ideo dictum est, *de deserto delictis affluens*. Sed quærendum est, quæ sint illæ delicta, quibus affluere dicuntur; et quis ille dilectus, aut cur super eum inniti dicantur. Neque enim parvæ æstimandæ sunt, quæ a supernis civibus delicta nominantur. Siquidem hujuscemodi delicta mentis sunt, non ventris; animi, non corporis; spiritus, non carnis; rationis, non sensualitatis, interioris, non exterioris hominis. Quas ut breviter aliquo modo describam, ipsæ sunt abundans infusio gratiæ spiritualis. Beata illa anima, cui talis gratia infunditur, quæ in benedictionibus supernæ dulcedinis prævenitur, ut templum Dei et oraculum Spiritus sancti efficiatur. Tali quippe animæ deesse non possunt divitiæ salutis, sapientia et scientia, et ejusdem salutis optimus thesaurus, timor Domini. Quibus delictis cum abundaverit et repleta fuerit, exaltet jam in ecclesiis Dominum, et in cathedra seniorum

rum laudet eum. Quod in aure audivit in cubiculis, prædicet jam super tecta, et sic affluet delictis. Affluere enim dictum est, verbo doctrinæ insistere, exemplo vitæ lucere, opus spirituale instanter exercere.

6. Sed necesse est ut in his omnibus non suam, sed auctoris sui quærat gloriam. Ipse est enim dilectus ejus, de quo scriptum est: *Ego dilecto meo, et dilectus meus mihi* (*Cantic. II, 16*); et de quo Pater: *Hic est filius meus dilectus; ipsum audite* (*Luc. IX, 35*). Super quem innitendum est, ut videlicet illius gratiæ auxilio ascribatur opus ejus, a quo omnia, per quem omnia, et ad quem omnia referuntur. Cur autem super eum inniti debeat, ipse dilectus qui docet hominem scientiam, plenius nos doceat. Ait ille discipulis quos hujusmodi delictis implebat: *Ego sum vitis, vos palmites. Sicut palmes non potest facere fructum, nisi manserit in vite; sic et vos nisi in me manseritis*: et iterum, *Sine me, inquit, nihil potestis facere* (*Joan. XV, 4, 5*). Ac si aperte diceret: Si delictis vultis affluere, innitimini super me. Sed jam videamus, quomodo illi affluant et innitantur. Veniat in medium unus pro omnibus ille prædicator egregius. Eia, beatissime Paule, affluere delictis tuis. Certe cum Evangelium ab Jerusalem per circuitum ad Illyricum prædicasses; cum sine sumpto ipsum Evangelium posuisses; cum cælestes thesauros fideique sacramentum Græcis ac Barbaris, sapientibus et insipientibus, ut prudens ac fidelis dispensator, erogasses; cum mortificationem Jesu in tuo mortali corpore circumtulisses; et inter multas admirandas virtutes tuas, quas tu potuisti facere, nos vix possumus enarrare, etiam illud cum omni auctoritate, sine omni arrogantia, cum esses Apostolorum tuo iudicio minimus, tamen ausus es dicere: *Gratia Dei in me vacua non fuit, sed abundantius omnibus illis laboravi*. Magnæ, et, ut ita dicam, deliciosæ delictæ! Sed ne illas amittas, innitere super dilectum tuum. *Non autem ego*, inquit, *sed gratia Dei mecum* (*I Cor. XV, 10*). Rursum affluere; quoniam, ut verum fatear, delectant valde tales delictæ. *Omnia possum*, ait. Iterum innitere. *In eo*, inquit, *qui me confortat* (*Philipp. IV, 13*). Item dicit Apostolus, *Qui gloriatur, in Domino gloriatur* (*II Cor. X, 17*): hoc est, qui delictis affluit, super dilectum suum innitatur.

7. Hæc de tribus emissionibus in significatione trium **1214** generum hominum, quos in hac vita continet sancta Ecclesia, quas etiam apud Ezechielem designant Noe, Daniel, et Job (*Ezech. XIV, 14*), adjuvante Domino diximus; quamvis in singulis quibusque perfectis possint non inconvenienter assignari. Et in his quoque prima emissio est poenitentia; secunda, justitia; tertia, doctrina. Primo enim poenitendo convertuntur; secundo bene vivendo justitiam exercent; tertio, si bene profecerint, ipsam justitiam, quam vita tenent, verbo do-

(143) Constat ex serm. 62 et 63 ex Parvis.

PATROL. CLXXXIII.

cent. Sed quoniam virtutibus insidiantur vitia, et ita juxta sunt posita, ut qui ab illis deviauerit, istorum laqueos incurrat, oportet ut sit poenitentia sine pudore, ne scilicet erubescat confiteri commissa peccata; caveat justitia simulationem, eliminat prælationem. Ubi enim magnitudo gratiarum est, ibi etiam magnitudo discriminis est.

SERMO XCII (143).

De triplici introductione, in hortum, in cellarium, et in cubiculum.

1. *Veni in hortum meum, soror mea sponsa* (*Cantic. v, 1*). Alibi dicitur, *Introduxit me rex in cellarium suum* (*Cantic. I, 3*); alibi dicitur, *in cubiculum suum* (*Cantic. III, 4*). Hæc triplex introductio fit animæ rationali a Sponso suo, Verbo scilicet Dei, secundum triplicem sensum Scripturarum, historicum, moralem, mysticum. In horto est historicus, in cellario moralis, in cubiculo mysticus. In horto, id est in historia, continetur triplex Trinitatis operatio: creatio cœli et terræ, renovatio cœli et terræ, confirmatio cœli et terræ. Pater creavit, Filius reconciliavit, Spiritus sanctus confirmavit. Et aliud tempus est creationis, aliud reconciliationis, aliud confirmationis: sicut et in horto aliud est tempus plantationis, aliud fructus colligendi, aliud vescendi. Creatio et reconciliatio sunt præsentis; confirmatio, futuri sæculi. In principio temporis creavit Pater, in plenitudine temporis reconciliavit Filius, post omne præsens tempus confirmabit Spiritus sanctus. De Patre dixit Filius: *Pater meus usque modo operatur*; et de se subjunxit: *Et ego operor* (*Joan. v, 17*). Similiter et Spiritus sanctus in consummatione sæculi vere poterit dicere: Pater et Filius usque modo operantur; et ex hoc jam operor ego: cum scilicet jam fecerit corpora nostra spiritualia, corpusque adhæserit spiritui, et spiritus Deo; hoc ipsum corpus eodem Spiritu sancto sic confirmante, ut jam deinceps absque ullo temporis intervenientis momento fiat quod scriptum est, *Qui adhæret Deo, unus spiritus est* (*I Cor. VI, 17*). De creatione instruit nos vetus Testamentum, et promittit reconciliationem. Reconciliationem exhibet novum Testamentum, et spondet confirmationem.

2. Secunda introductio est in cellarium. Hoc cellarium continet moralem scientiam, et habet tres distinctas mansiones. Prima dicitur aromatica: secunda fructuaria: tertia, cella vinaria. In prima sunt qui bene se habent cum prælatis; in secunda, qui cum æqualibus; in tertia, qui cum subditis. Est ergo prima cella disciplinæ; secunda, naturæ; tertia, gratiæ. Qui enim perfectæ conversationis nititur cumalium attingere, fit primum discipulus, et ingreditur cellam disciplinæ, in qua mores ejus a magistro variis virtutibus, velut a pigmentariis aromata diversis speciebus componuntur. Unde et ista cella dicitur aromatica, quia tales quique dum ultro amplectuntur disciplinæ laborem, optimum aliis exemplo suo effundunt imita-

tionis odorem. Inde consequenter ingrediuntur in secundam cellam naturæ: quoniam illi quidem cæteris condiscipulis concordare facile possunt, qui sub magistro propriam voluntatem frangere didicerunt. Et hæc cella, ubi cum cæteris communiter vivitur, congrue cella naturæ dicitur; quia omnes homines æquales quidem natura genuit, sed alios aliis meritorum causa vel præposuit, vel supposuit. Dicitur etiam fructuaria, quia magnæ utilitatis est, si quisque gratiam quam acceperit, in alterutrum administrat, unde scriptum est: *Frater fratrem adjuvans, exaltabitur sicut civitas munita* (Prov. xvii, 19). Et item dicit propheta: **1215** *Ecce quam bonum et quam jucundum, habitare fratres in unum* (Psal. cxxxii, 1). At vero cum consummati plene fuerint in hac secunda cella naturæ, tunc tandem ingredi possunt tertiam, quæ est gratiæ: ut etiam cæteris instituendis præsent, qui cum cæteris iuste et sine querela vixerint. Et hæc quoque cella dicitur vinaria; ut scilicet ferveant charitate, qui cæteris præsent in regimine. Dicitur etiam cella gratiæ, quod nomen scilicet aliis quoque duabus possit esse commune. Nam et disciplina, et socialis vita donum gratiæ est. Ista tamen sibi illud vindicat specialiter: quoniam quidem multum facile est subijci vel sociari; rarum vero et difficile ad aliorum regimen utiliter quemvis posse transferri.

3. His tribus cellis continentur et formantur omnium hominum mores. Omnes enim homines vel sunt prælati, vel æquales, vel subditi. Quemadmodum autem eliguntur de hortis quæque potiora, et in cellariis reponuntur, ubi etiam distincta habent loca, in quibus serventur: ita de historia sumitur, et quasi reconditur in cellario moralis sensus, unde omnis humana vita instruat. Legunt etenim ibi uraelati, quales se exhibere subditis debeant, cum eis dicitur: *Non dominantes in clero, sed formam acti gregis* (I Petr. v, 3); et illud: *Non quia dominamur fidei vestræ, sed adjuvatores sumus gaudii vestri* (II Cor. i, 23); et Dominus in Evangelio: *Bonus pastor animam suam dat pro ovibus suis* (Joan. x, 11). Inveniunt etiam in eadem Scriptura æquales qualiter se habere debeant invicem, cum legunt: *Alter alterius onera portate, et sic adimplebitis legem Christi* (Galat. vi, 2); et illud: *Honore invicem prævenientes* Rom. cxii, 10; et multa in hunc modum. Habent ibi et subditi quod eorum mores componat, quomodo scilicet subdi eos majoribus oporteat, quibus dicitur: *Obedite præpositis vestris, et subjacete eis. Ipsi enim pervigilant, quasi rationem reddituri pro animabus vestris* (Hebr. xiii, 17) (144).

SERMO XCIII (145).

De dentium proprietatibus, ad monasticæ vitæ professionem relatis.

1. *Dentes tui sicut grex tonsarum, quæ ascenderunt de lavacro, omnes gemellis fetibus, et sterilis non est in eis* (Cantic. iv, 2). Spiritus sanctus, de (144) De introductione in cubiculum vide serm. 23 in Cantic. ii, 11.

A *cujus secretiori fonte Cantorum flumen emanat, in his (ut sentio) dentibus mysteria nobis non parva commendat. Non sunt hi dentes de quibus dicitur, Deus conteret dentes eorum in ore ipsorum* (Psal. lvii, 7); vel de quibus ad virum sanctum vox divina proclamat, *Per gyrum dentium ejus formido* (Job. xli, 5); sed dentes isti lacte candidiores; quippe sponsæ sunt, cujus speciem concupivit Altissimus, quæ non habet maculam neque rugam. Cum enim tota candida sit, candidior probatur in dentibus. Nova tamen et inaudita comparatione in illius laudes perorat, dicens: *Dentes tui sicut grex tonsarum*. Quid in hac, rogo, similitudine dignum est, ut eam de celestibus arcanis descendisse credamus? Magnum prorsus, et magno animo magnifice sentiendum. B Spiritus enim est qui loquitur: qui cum loquitur, nec unum potest iota vacuum præterire. Aliquid profecto est in his dentibus involutum, quod evolutum sacratoris intelligentiæ præsignet arcanum.

2. Dentes enim candidi sunt et fortes: carnem non habent: carent corio: nihil intra se pati possunt: non est dolor sicut dolor eorum: clausi sunt labiis ne videantur: indecens est cum videntur nisi ridendo: toti corporis masticant cibum: nullum inde saporem habent: non facile consumuntur: per ordinem positi sunt, superiores alii, et alii inferiores: et cum inferiores moveantur, superiores nunquam. Hujusmodi dentes ergo arbitror homines monasticæ professionis, qui viam compendiosiorum [alias, rectiorem], et securiorem vitam eligentes, de toto Ecclesiæ corpore quod candidum est, candidiores esse videntur. Quid enim illis candidius, qui totius immunditiæ spurcitas evitantes, cogitationum, sicut actionum, peccata deplorant? Quid fortius illis, quibus tribulatio pro solatio, contumelia pro gloria, inopia pro abundantia ducitur? Isti carnem non habent, quia in carne carnem oblii audiunt ab Apostolo: *Vos autem in carne non estis, sed in spiritu* (Rom. viii, 9). **1216** Corio carent; quia nitorem et distensionem mundanarum sollicitudinum non habentes, in pace in idipsum dormiunt et requiescunt. Nihil morari intra se patiuntur; quia nec modicum quidem offencilum tolerabile reputant aut intra se, aut in conscientiis singulorum. Hinc est illa vestra opportuna importunitas, qua tam sæpe fatigatis nos, ut multoties, etiam cum necesse non sit, multum in his diei expendatis. Non est dolor sicut dolor eorum; quia nihil tam horrendum et horribile est sicut murmur et dissensio in congregatione. Clausi sunt labiis, ne videantur: sic et nos materialibus vallis circumcingimur, ne sæcularium oculis et accessui pateamus. Indecens est si appareant, nisi interdum forte ad risum; quia nihil turpius quam monachus per urbes et castella discurrens, nisi cum illa cogit quæ operit multitudinem peccatorum charitas. Charitas enim risus est, quia hilaris est. Laeta quidem, non tamen dissoluta. Toti corpori

(145) Alias, 64 ex Parvis.

masticant cibum dentes; quia ipsi pro toto Ecclesiæ corpore, videlicet tam vivis quam mortuis, orare sunt constituit. Nullum inde saporem habere debent; quia nullam sibi gloriam debent assignare, sed dicere cum propheta: *Non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam* (Psal. ciii, 1). Non facile consumuntur; quia quanto annosiores, tanto ferventiores; et eo rapidius currunt, quo vicinius appropinquant ad palman. Per ordinem positi sunt. Ubi enim aliquid ordinatum est, si hic non est, ubi cibus et potas, vigilare et dormire, laborare et quiescere, ambulare et sedere, et cætera omnia, in numero et mensura et pondere constituuntur? Superiores et inferiores sunt; quia inter nos Prælati et subditi sunt, et sic superiores inferioribus junguntur, ut inferiores a superioribus non discordent. Cum autem inferiores moveantur, superiores nunquam moveri debent; quia etsi subditi quandoque turbentur, prælatorum est in mente composita perdurare. *Sicut grex tonsarum*, iuquit. Quam bene monachi tonsis ovibus comparantur! quia reverentensi sunt, quibus nec corda, nec corpora, nec aliquid mundanum in proprietate relictum est. *Quæ ascenderunt de lavacro*. Lavacrum Baptismus est, de quo ascendit qui ad celsitudinem vitæ perfectioris intendit; descendit autem qui se vitæ mancipat inhonestæ. *Omnes gemellis fetibus*; quia et verbo pariunt, et exemplo. *Et sterilis non est eis*; quia nullus est infecundus.

SERMO XCIV (146).

De processu vitæ christianæ seu spiritualis, juxta apologiam Eliæ, Jezabel fugientis.

1. *Timuit Elias Jezabel, et surgens abiit quocunque tulit eum voluntas; venitque in Bersabee Juda, et dimisit ibi puerum suum, et perrexit in desertum. Cumque venisset subter umbram juniperi, et sederet, projecit se, et dormivit. Et angelus Domini tetigit eum, et dixit illi: Surge, et comede. Et respexit, et ecce ad caput suum subcinericius panis, et vas aquæ. Comedit ergo, et bibit, et ambulavit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus et quadraginta noctibus usque ad montem Dei-Oreb* (III Reg. xix, 3-8). Per Eliam quippe, qui interpretatur Dominus vel Dominus fortis, intelligitur quilibet justus qui persecutionem patitur propter justitiam. Unde illud: *Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam* (Math. v, 10). Qui metuens Jezabel, id est malitiam sæculi, vel tyrannidem diaboli, surgit de tentatione peccaminum, et abit quocunque eum tulerit voluntas a Domino sibi collata. Venitque in Bersabee Juda, in sanctam Ecclesiam, quæ dicitur Bersabee, id est *Puteus septimus*, propter abundantem septiformis Spiritus gratiam, quæ inibi fidelibus dividitur; vel *Puteus satietatis*, propter mysteriorum Dei profunditatem, et sanctarum Scripturarum refectionem. De hac profunditate habemus in psalmo, *Tenebrosa aqua in nubibus aeris* (Psal. xvii, 12): et rursus, *Judicia tua abyssus multa* (Psal. xxxv, 7).

(146) Alias, 65 ex Parvis.

A *Ad ejusdem considerationem Apostolus expavescens, et pavescendo deficiens, clamare compellitur: O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei! etc.* (Rom xi, 33).

1217 2. De hac satietate legis in psalmo: *Super aquam refectionis educavit me* (Psal. xxii, 2), et item: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ* (Psal. xxxv, 9). Hujusmodi ebrietas non inducit fastidium, sed indeficientem quibusdam desiderii provocat appetitum. In hoc sacræ lectionis pelago agnus ambulat, et elephas natat. In catholice doctrinæ mensa juxta modulum intelligentiæ sufficientes singulis epulæ apponuntur. Hæc est paradisi deliciarum, hic est hortus omnium pomorum. Veniens itaque in Bersabee, in sanctam Ecclesiam, ut dictum est, currit ad confessionem, quæ per Judam notatur: et dimittit ibi puerum suum, id est puerilem sensum, vel pristinorum actuum debilitatem, et pergit in desertum, id est istius mundi contemptum. Quo postquam venit, sedet, id est a sæculari tumultu quiescit, cantans cum propheta: *Hæc requies mea in sæculum sæculi* (Psal. cxxxi, 14). Projicit se, id est vilem se reputat, suis abrenuntians desiderii, juxta illud evangelicum. *Qui vult venire ad me, abneget semetipsum* (Luc. ix, 23). Obdormivit in umbra juniperi, quia in atris domus Dei secundum sensus corporis vacat omnino ab omnibus pravitatibus, dicens cum Psalmista: *In pace in idipsum dormiam et requiescam* (Psal. iv, 9). Tunc angelica visio tangit eum, excitans ad bonum operandum, ei ad altiora consurgendum. Respicit ad caput suum, id est ad Christum qui caput est Ecclesiæ: et ecce subcinericius panis, id est pastus divini dogmatis, forinsecus quidem rudis, sed medullitus ineffabiliter confortativus et dulcis; et vas aquæ, hoc est, fons lacrymarum cum cordis compunctione. Comedit et bibit, id est adimplet quæ audit: et pergit in fortitudine ad montem Dei, ad celsitudinem videlicet beatitudinis.

SERMO XCV (147).

De doctrinæ amaritudine per prædicatores temperanda.

1. *Erat fames in terra, et filii prophetarum habitabant coram Elisæo: quibus fecit apponi pulmentum. Cumque gustassent de coctione, exclamaverunt: Mors in olla, vir Dei, et non potuerunt comedere. At ille: Afferte, inquit, farinam. Et misit in ollam, et ait: Infunde turbæ. Et comedit; et non fuit quidquam amplius amaritudinis in olla* (IV Reg. iv, 38-41). Fames in terra, penuria verbi Dei in mente humana: filii prophetarum, filii prædicatorum. Propheta interpretatur videns. Et sancti prædicatores non ab re prophetæ appellantur: qui et arcana mysteriorum Dei contemplantur, et prout vident mores hominum, adhibent modos curationum. Elisæus Salus Domini interpretatur: quo nomine quivis prælatus et doctor Ecclesiæ decenter

(147) Alias, 66 ex Parvis.

censetur, cujus salubri persuasione Domini salus populis annuntiatur, et annuntiando impertitur. Hic talis ex debito sui officii apponit subjectis ollam grandem, herbas agrestes continentem, id est, admonitionem de gravibus disserentem, acerbitate refertam, sed tamen igne sancti Spiritu succensam. Subditi ergo perhorrescentes sermonum austeritatem, clamant: *Mors in olla*; et non possunt gustare.

2. Sapiens igitur dispensator non affert, imo afferri jubet farinam; quoniam non præbet, sed hortatur habere charitatem, cujus condimento redduntur dulcia quæ prius videbantur amara. Potest namque prædicator monita salutis circumstantium insonare, sed nemo, nisi solus Deus, valet saporem charitatis palato cordis infundere. Unde Gregorius: « Nisi sit intus spiritus qui doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat (*Homil. 30 in Evang.*). » Alius est sapor cœli, alius est sapor terræ. Haudquaquam nobis placere potest sapor cœli, dum saporem quærimus cœci nostri. In deserto dantur coturnices et manna, id est in loco disciplinæ majora et minora mundata. *Cum vidissent filii Israel manna, dixerunt ad invicem: Manhu? quid est hoc? Ignorabant enim quid esset. Quibus ait Moyses: Iste est panis quem dedit Dominus vobis ad vescendum (Exod. xvi, 15).* Hujus facti mysterium in Evangelio Joannis convenienter aperitur, ubi Dominus ait: *Amen, amen dico vobis, nisi manducaveritis carnem Filii hominis, etc. Multi ergo ex discipulis audientes dixerunt: 1218 Durus est hic sermo; quis potest eum audire? Ex hoc multi abierunt retro (Joan. vi, 54, 61, 67).* Ad huc itaque modum, cum aliqui simplices ad conversionem veniunt, severitatem Regulæ expavescunt. Si fiat eis sermo de mundi contemptu, de virtutum vitiorumque conflictu; si anxietas vigilandi, assiduitas orandi, parcimonia jejunandi ab ipsis requiritur, dicunt conquerendo inter se: *Quid est hoc? quis tot et tanta implere sufficiat? Nesciunt enim quanta sit virtus assumpti ordinis. Sed pastor eis consolatorie habet respondere, et de afferenda eos sollicitare farina.*

SERMO XCVI (148).

De quator fontibus Salvatoris, et aquis inde hauriendis

1. *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Salvatoris (Isa. xii, 3).* Pro paradiso quem perdidimus, restitutus est nobis Christus Salvator. Sicut ergo de uno fonte paradisi derivantur quator flumina ad irrigandum paradysum: ita de pectoris ejus arcano procedunt quator fontes, ex quibus hauriuntur quator aquarum genera, unde tota per universum mundum rigatur Ecclesia. Sunt autem quator fontes, veritas, sapientia, virtus et charitas. Ex his ergo fontibus hauriuntur aquæ, ex singulis scilicet

(148) Alias, 67 ex Parvis.

singulæ. Nam de fonte veritatis, sumuntur aquæ judiciorum; de fonte sapientiæ, aquæ consiliorum; de fonte virtutis, aquæ præsidiorum; de fonte charitatis, aquæ desideriorum. In aquis judiciorum cognoscimus quid liceat, vel quid non liceat. In aquis consiliorum discernimus quid expediat, vel quid non expediat. Sed quia electis viris recte per hæc gradientibus non desunt tentationes, tentantur autem de duobus; aut terroribus, ut concutiantur; aut blandimentis, ut seducentur; ideo armandi sunt contra terrores præsidii divinæ virtutis; contra blandimenta desiderii supernæ charitatis. Consideris enim meliorum superantur, ut ait quidam sanctus, desideria deteriorum. Vel sic possumus procedere. Quid prodest nosse quid liceat et expediat (quod utique docent judicia atque consilia), si posse perfici minime contingat? Ideo post aquas judiciorum et consiliorum, quærendæ sunt aquæ præsidiorum. Rursum et posse quid valeat, si horum omnium non sit finis charitas? Recte itaque post judicia, post consilia, post præsidia, hauriuntur de fonte charitatis desideria, ut videlicet quidquid sapimus aut loquimur, quidquid operamur aut patimur, æternæ vitæ finis concludat.

2. Sed ut hæc quæ dicta sunt de fontibus et aquis clarius eluceant, Scripturarum testimoniis reor esse comprobanda, aurique similitudines, quas protulimus, vermiculandas argento. Ac primum quod dictum est, quator illos fontes de pectore Jesu manare, nullum arbitror ambigere, Quomodo autem ex eisdem fontibus hauriantur prædictæ aquæ, id elaborandum est. Veniat ergo David, et dicat quod ex fonte veritatis procedant judicia. Hoc certe videtur sensisse cum diceret: *De vultu tuo iudicium meum prodeat (Psal. xvi, 2).* Neque enim vir sanctus iudicium suum diceret, quod de vultu Dei, id est de veritate, non prodiret. Noverat enim electos Dei veritatis iudiciis, tanquam virga ferrea regi, et quia sub eorum regimine se esse sentiebat, exultans psallebat: *Judicia Dei vera, justificata in semetipsa; desiderabilia super aurum et lapidem pretiosum multum, et dulciora super mel et favum (Psal. xviii, 10, 11).* A quibus ne forte per incuriam devient, audiant vocem Patris per eundem prophetam comminantis: *Si in iudiciis, inquit, meis non ambulaverint, et mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum, et in verberibus peccata eorum (Psal. lxxxviii, 31-33).* Hac mysteria divini iudicii reserabat cœlestis regni clavicularius, cum diceret: *Tempus est ut incipiat iudicium de domo Dei. Si autem primum a nobis, quis finis eorum qui non crediderunt Dei Evangelio? (I Petr. iv, 17).* Et hoc de electis dictum est. Cæterum est aliud de reprobis iudicium, quod nihilominus ab ipsa Veritate procedit. Unde et per Paulum dicitur: *Scimus enim quoniam iudicium est secundum veritatem in 1219 eos qui talia agunt (Rom. ii, 2).* Et utrumque quidem iudicium complectitur ipsa Veri-

tas, dicens: *In iudicium ego veni in hunc mundum, ut qui non vident videant, et qui vident cæci fiant (Joan. ix, 39).* Utrumque autem discernit, cum item dicit: *Et ibunt hi in supplicium æternum; justi autem, in vitam æternam (Matth. xxv, 46).*

3. Si vidimus quomodo de fonte veritatis hauriantur judicia, videamus quomodo de fonte sapientiæ propiuntur consilia. Quis dubitet apostolum Paulum esse sapientem, cum et Petrus ejus coapostolus sapientiam ei datam esse astruat (*II Petr. iii, 15*), et ejusdem apostoli tota verborum series nil aliud quam sapientiam redoleat? Proferat igitur consilia, et per ipsa nos doceat, quid peregrinantibus et ad cœlestem patriam festinantibus expediat. *De virginibus, inquit, præceptum Domini non habeo, consilium autem do, tanquam misericordiam consecutus a Domino, ut sim fidelis. Existimo ergo hoc bonum esse propter instantem necessitatem, quoniam bonum est homini sic esse, hoc est in virginitate manere. Si de virginibus præceptum haberet, nil aliud, quam quod præciperetur, liceret. Nunc vero cum utrumque liceat, vel nubere, vel non nubere, quid compendiosius dici potuit, quam bonum est homini sic esse? præsertim cum et necessitatis instantia frequenter obrepere soleat, et cito mori ipsa temporis brevitatis urgeat, totiusque mundi figura prætereat. Iten cum de vidua loqueretur: *Beatior, inquit, erit si sic, id est innupta, permanserit secundum consilium meum. Ac ne de proprio corde, et non potius de fonte Sapientiæ videretur hoc ipsum consilium deprompsisse, subiecit dicens: Puto quod et ego spiritum Dei habeam (I Cor. vii, 25, 26, 40).* Sed cur ego paucis immoror exemplis, cum in ejus verbis omnis sexus, omnis conditio consilium inveniat, si diligenter quærat, salutis? Quod si quis curiosius velit perspicere, utrum verum sit quod dictum est, de sapientia consilia manare, legat libros qui inscribuntur Sapientiæ, ubi totus orationis contextus consilia parare videtur. Si vero consultius et utilius studet vitam inde eligere, audiet ipsam salubriter invitantem Sapientiam: *Si vis, inquit, ad vitam venire, serva mandata (Matth. xix, 17).* Quæris cujus? *Deum, inquit, time, et mandata ejus observa (Eccli. xii, 13).* Audiat eam ipsam materno affectu inclamantem: *Da mihi cor tuum (Prov. xxiii, 26).* O quantum vellem, et ego cor meum in ejus verbum suspendere, de cujus ore mirifico tam dulcia vitæ consilia audio personare! Utinam autem et linguæ meæ calamum in ejus fonte possem intingere, quo idoneus essem ea quoque quæ restant de duobus fontibus, id est virtutis et charitatis, utiliter exarare!*

4. Et quoniam quator isti fontes ita sibi invicem saporem transfundunt, ut qui de uno biberit, quadam ineffabili dilectionis dulcedine invitetur ad alium, libet jam de sapientia ad virtutem transire, et qualiter illinc hauriantur aquæ præsidiorum,

quantum ab ipsa virtute adjuvor, ostendere. Sicut autem superius dixi gemina esse veritatis judicia, quia scilicet determinant quid liceat, vel quid non liceat; itidem sapientiæ duo, hoc est quid expediat, vel quid non expediat: ita et hic agnoscamus de fonte virtutis hauriendas duplices præsidiorum aquas, quæ vel abluant electos a culpis, vel refrigerent in tormentis. De utrisque sumamus exemplum. Refert Lucas evangelista, quod quædam mulier, quæ fluxum sanguinis patiebatur, erogata in medicos tota substantia cum minime curari potuisset, accesserit retro, et tetigerit fimbriam vestimenti Domini, et confestim steterit fluxus sanguinis: *Jesum vero dixisse: Quis me tetigit? Cumque discipuli responderent: Turbæ te compriment et affligunt, et dicis: Quis me tetigit? rursus repetiisse: Tetigit me aliquis; nam et ego novi virtutem de me exisse (Luc. viii, 43-46).* Ecce quas aquas præsidii hauserit mulier de fonte virtutis, quibus abluta est a profluvio sanguinis, quæ nulla medicorum arte poterat sanari. Quod si quis abiciat, prolatum testimonium nihil ad rem præsentis operis pertinere, eo quod illa mulier nequaquam abluta esse videatur a culpis, sed tantum ab ægritudine carnis, noverit moris esse divinæ virtutis prius cordi mederi, quam corpori. Unde et 1220 alibi, cum quidam ei paralyticus offerretur curandus, tanquam bonus et pius medicus, volens sanare prius quod erat potius, id est mentem, quam carnem, ait eidem paralytico: *Confide, fili, remittuntur tibi peccata tua.* Itaque sanata conscientia, consequenter sanatur corpus, cum dicitur: *Surge, tolle lectum tuam, et vade in domum tuam (Matth. ix, 2, 6).* Sic ergo et hujus cor mulieris prius abluit intus per donum fidei, sicut scriptum est. *Fide mundans corda illorum (Act. xv, 9),* per quam meruit exterius impetrare salutem corporis. Hoc enim innuit ipse Dominus, cum dicit: *Filia, fides tua te salvam fecit, vade in pace (Luc. viii, 48).* Quod autem de hoc ipso fonte virtutis hauriantur aquæ præsidii in tormentis, ostendunt et illi tres pueri in fornacis incendio æstuantis positi, quibus ipsa flamma refriguit (*Dan. iii*); et præcipue inclutus ille martyr Vincentius qui, cum graviter torqueretur, non solum tolerasse, sed etiam tortorem suum constanter provocasse fertur his verbis: « *Insurge, » inquit, « et toto malignitatis spiritu debacchare; videbis me Dei virtute plus posse dum torqueor, quam possis ipse qui torques. » Possent plura de hoc fonte virtutis copiosius dici, sed eam succincte prætereo, quia de fonte virtutis [alias, charitat. bibere potius, quam scribere desidero.*

5. Ad hunc fontem invitamur Redemptoris nostri voce dicentis: *Si quis sitit, veniat, et bibat, et de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Et secutus Evangelista exposuit ad quem fontem nos invitaret, dicens: *Hoc autem dixit de Spiritu, quem accepturi erant credentes in eum (Joan. vii, 37-39).* Quem, nisi Spiritum charitatis, quem mundus non potest